

Сович Христина Іванівна
ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ
Савчук Світлана Василівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

В Україні загострення диференціації соціального та економічного розвитку регіонів є однією з найважливіших проблем становлення ринкової економіки на засадах інтеграції в європейський цивілізаційний простір. Воно характеризується поширенням негативних тенденцій регіонального розвитку через неналежне розмежування адміністративно-організаційних повноважень, непродуктивний розподіл та перерозподіл доходів і видатків між державою і регіонами. Тому в контексті євроінтеграційних процесів одним з найважливіших напрямів вирішення вказаної проблеми є формування ефективної регіональної політики через вдосконалення стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів в умовах зміни формату управління територіальними громадами.

Процес делегування повноважень місцевому самоврядуванню щодо прийняття рішень у сфері стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів розкриває сутність децентралізації. З таких позицій основними її формами є адміністративна та фінансова. Адміністративна децентралізація реалізується через передання владних повноважень від державного органу структурам місцевого самоуправління у регіонах. Але в умовах становлення регіону як самодостатнього особливе значення має децентралізація міжбюджетних відносин. Вона може виражатися у фінансовій незалежності органів місцевого самоврядування стосовно прийняття рішень.

Процеси децентралізації, що відбуваються сьогодні в Україні, охоплюють майже усі сфери суспільних відносин, у тому числі фінанси. При цьому бюджетна децентралізація реалізується достатньо активно, що приносить свої позитивні результати, перш за все – у вигляді значного збільшення доходів місцевих бюджетів. Успіхом реформи стало і суттєве зростання доходів місцевих бюджетів. Завдяки бюджетній децентралізації власні доходи місцевих бюджетів усіх рівнів зросли в 3,4 рази – з 68,6 млрд. грн. в 2014 році до 231 млрд. грн. в 2018 році. Згідно поданого до парламенту проекту бюджету – 2019 доходи місцевих бюджетів наступного року виростуть до 291 млрд. гривень [1]. Реформа дає нові фінансові можливості для розвитку українських міст і сіл, для посилення

спроможності громад, а отже й для поліпшення рівня послуг мешканцям [2].

Фінансова децентралізація визначається в рамках фінансової політики держави. Вона виражає процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх мобілізацію і використання між центральним і місцевими органами влади й управління. У зарубіжних країнах часто замість фінансової використовують поняття фіскальної децентралізації. Однак необхідно відзначити, що фінансова децентралізація ширша за бюджетну та фіскальну децентралізацію, тому що базується на розподілі повноважень між органами влади та управління в рамках державної фінансової політики з оподаткування, митних зборів, регулювання цін тощо. Також вона виражається у передачі місцевим органам влади повноважень з формування бази оподаткування, визначення ставок відповідних місцевих податків та зборів, введення податкових стимулів для галузей економіки на регіональному рівні, а також формування структури видатків для надання суспільних благ населенню.

Стимулювання регіонального розвитку в умовах фінансової децентралізації відбувається за такими напрямками [3]:

1) децентралізація видатків: надання органам місцевого самоврядування фінансових ресурсів на виконання завдань і функцій щодо соціально-економічного розвитку регіону;

2) децентралізація доходів: закріплення за органами місцевого самоврядування доходів, достатніх для належного і якісного виконання відповідних завдань і функцій, а також надання прав самостійно встановлювати їх розміри;

3) процесуальна та організаційна самостійність: надання прав самостійно, під відповідальність органів, посадових осіб місцевого самоврядування формувати, затверджувати, виконувати фінансові плани, кошториси, бюджети, забезпечувати звітність і контроль тощо.

В сучасних умовах стимулювання регіонального розвитку найбільш затребуваною формою економічних відносин між органами державної влади й управління та органами місцевого самоврядування є така фінансова децентралізація, яка враховує ступінь закріплення фінансових ресурсів та організаційної функціональної самостійності за органами місцевого самоврядування і регіонами.

Література:

1. Зубко розповів, як на місцеві бюджети вплинула децентралізація.
URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/09/22/640845/>.

2. Ярошук О. Рубікон децентралізації – успіхи головної реформи останніх 4 років. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/425-rubikon-detsentralizatsiyi-uspihi-golovnoyi-reformi-ostannih-4-rokiv>.

3. Бориславська, О.М., Заверуха, І.Б., Школик, А.М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. К.: ТОВ «Софія». 2012.

Стрільчук Ірина Василівна

ст. гр. ФМ-22, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Русін В.М.

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Одним з ефективних способів залучення додаткових фінансових ресурсів та джерелом фінансового забезпечення розвитку місцевого самоврядування є боргове фінансування, зокрема у формі місцевих позичок та місцевих запозичень. Боргове фінансування виступає не лише як засіб досягнення ефективної поточної діяльності органів місцевого самоврядування чи досягнення їх фінансової самостійності, а й як інструмент для здійснення інвестиційних та інноваційних програм, реалізації місцевих ініціатив, розширення зв'язків на внутрішньому та міжнародному рівнях.

Здійснення місцевих запозичень визначається Бюджетним кодексом України [1] та Порядком здійснення місцевих запозичень [2]. Відповідно до Бюджетного кодексу України місцеві запозичення визначені як вид доходу бюджету розвитку місцевого бюджету, з відповідними обмеженнями щодо їх здійснення:

- щодо форми існування – у вигляді укладення прямих договорів позики та шляхом випуску облігацій місцевих позик;
- щодо мети залучення – виключно з метою фінансування бюджету розвитку міських бюджетів.

Згідно з твердженням Петриків А.В. місцеві запозичення є одним із основних інструментів фінансування програм і проектів, що направлені на покращення соціально-економічного стану територіальної громади [3].

Пастернак М.М. дає наступне визначення місцевих запозичень – це сукупність суспільних відносин, які виникають внаслідок виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій та завдань із залучення грошових коштів у місцевий бюджет [4].